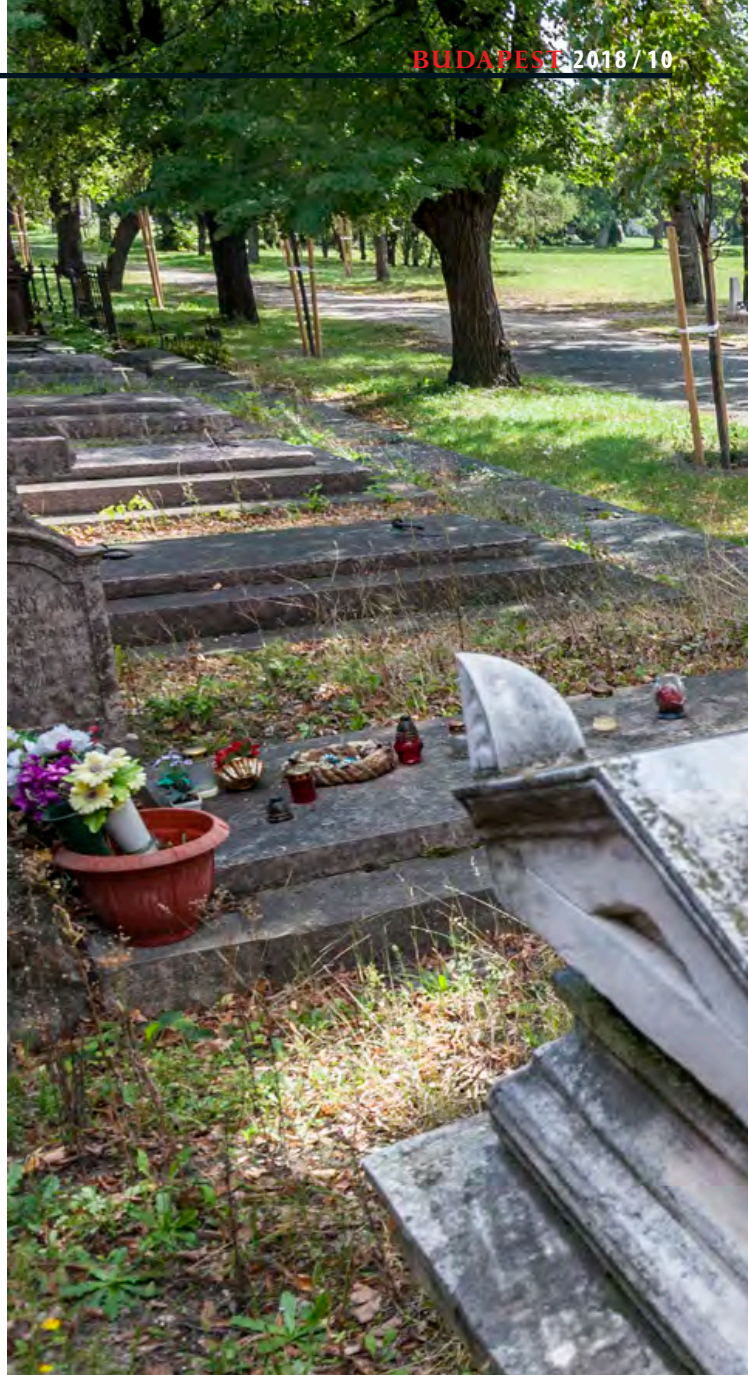

*A Fiumei úti Sírkertetet 2013 decemberében az Országgyűlés a kulturális örökség védelméről szóló törvény módosításával nemzeti emlékhellyé nyilvánította, ezzel Magyarország tizenhét kiemelt helyszíne közé került. A temető fenntartója és vagyongekezelője a Nemzeti Örökség Intézete, amelynek célkitűzése, hogy a felbecsülhetetlen értékek megőrizhetőek legyenek, és a kert továbbra is az emlékezés egyik legfontosabb hazai helyszíne maradjon.
(NÖRI nyomán).*

Izgágán susog a lomb, a levelek vesztüket érzik, egy köztes pillanatot, amikor elengedik egymást az ággal és aláhullnak; volt–nincs. A legközelebbi lehetőség fél év múlva adódik, amikor pattannak a rügyek és újból zöldül a határ; azután kezdődik minden előlről: élet a halálig. *A temetőben mindig érzelmes hangulatba kerülök. . . A bukósiskakos, a tarisznyás, a mobiltelefonos, a divatos, az unokás, a menedzseres, a plasztikázott mind megegyeznek az idő múlásának felségében, és megfelelő alázattal tekintenek az elkövetkezendő két órára.*

SÍRJAINK DOMBORULNAK

Hogy minél többet lásson a halandó, ezúttal kerékpáron indul útnak. *Mikrofonnal még nem bicikliztem...* – mosolyog a túravezető, és ügyesen megoldja, s azzal kezdődik a kirándulás.

A Fiumei úti sírkert a magyar történelem kiemelkedő jelentőségű emlékhelye. A temető a 19. század végére kultuszhelyé, művészek, tudósok, politikusok kegyhelyévé vált. A kert számtalan különleges emlékművet rejt, közülük jó néhány félreeső, már-már erdőnek nevezhető részekben található. Biciklitúránk során a temető ezen kevésbé ismert, ám annál több érdekes történetet őrző részeit keressük fel. A fákkal sűrűn benőtt utakon művészi síremlékek között tekerünk, útközben őrangyalok, családi mauzóleumok titkait fejtjük meg...

Indulás előtt a résztvevők felméri a sétatársakat, ami ez esetben a kerékpárok összehasonlítására irányul: huszonhatsebességes csodagép, bevásárló, koszlott városi, hűtőtáskával felszerelt kiránduló, házi barkács- és gyári cool; az öltözködést tekintve a pufi-kabától az áramvonalas, szellőző hónaljas nejlon dresszig (alul papuccsal), utóbbi került túlsúlyba. A szemle után gyors kulacstöltés, valamint a kiindulópont rögzítése a GPS-ben; ha valaki elkallódna, nem sokáig bolyonghat egyedül, mert a temetőőrség hamar kimentí a dzsungel-gondolkodású egyéneket.

A sírkert története 1849-ben kezdődött, miután a mai Lehel tér területén fekvő temető betelt. Az egyszerű polgárok itt még mint külvárosi területre temetkeztek, mivel akkoriban olyan messzinek számított a Belvárostól, hogy például a budaiak nem is nagyon látogatták. 1885-től dísztemető lett belőle, és mivel a társadalmi elit tagjai szerettek híres emberek mellé temetkezni, időben helyet váltottak maguknak. Először a falsírboltok mentén haladunk, amelyek nagyrészt körülhatárolják a területet. Felhívom a figyelmet az időrétegek találkozására. . .

A kerítés mentén tekintélyes családi nyughelyek magasodnak a 19. századból, mohás, szürke köveken cirill és görög feliratos vésések rejtenek nevet, dicsőséget, előtte gyepmetető a II. világháborúban elesett katonák emlékére, hasonló talányokkal, nem sokkal arrébb az ötvenhatosok következnek. *Putyin elrendelte, hogy a világon minden szovjet sírt újítsanak fel. . .* Az Internet népének nehéz újat mondani, rögtön érkezik a javítás. *Orosz. Azt mondta, orosz katonai sírokat. . .* Mielőtt jelentősebb történelmi állásfoglalás fogalmazódna, a túravezető kiigazítja a kedélyeket.

Amikor még a templomok kertjébe temetkeztek az emberek, nem keveredtek a vallások. Most viszont már református, katolikus egymás mellett nyugszik a görög-keletivel. Egyébként a megfogalmazás is változott: akkoriban görög volt mindenki, aki a Balkánról jött, kereskedelemmel foglalkozott, és letelepedett a Duna mentén. Itt van például Gozdsu Manó sírja, aki egy román-macedón ügyvéd volt, de Magyarországon

élt és halt. Most pedig Petőfi Sándor sírboltja felé vesszük az irányt, aki ugyan nem fekszik benne. . .

Ez az igazi csali a következő látványossághoz, a kerek szaporán vágnak utat az avarban, elvégre mozogni is jöttünk, nemcsak bámészkodni. *De hát Petőfi elesett a csatában! Kiket rejt a sírbolt? Végül egy széles út kanyarulatánál megállék a kanyargó Tiszánál. . .* Vagyis a kő posztamens előtt, amelyen egy két méter magas bronz turulmadár (börtönéből szabadult sas) az örökkévalóságig tartja csőrében a költészet lantját.

Az embereknek minden időben szükségük van rá, hogy meglátogassák szeretteik sírját a temetőben. Petőfi Segesvárnál valóban elesett, de akik rajongtak érte, nem akarták elhinni a halálhíret. Holttestet nem találtak, ezért közös sírboltot emeltek, amely a költő szülei, Szendrey Júlia, valamint Petőfi Zoltán, és Petőfi István hamvait rejt. Egyik legjelentősebb nemzeti emlékhelyünk. . .

A látogatók áhitattal néznek körbe, egy gyalogcsoport Arany János külső koporsója és a Margitszigetről áttelepített évszázados fái fölül

éppen idefelé tart. A romantikus, itáliai árkádsornál még többen nézelődnek; Deák Ferenc mauzóleuma mellett pedig a híres művész-parcella gerjeszti az érdeklődést. *Blaha Lujza is itt van eltemetve! Jókai Mór... Ady Endre s vele öccse, Ady Lajos, valamint édesanyjuk, Ady Lőrincné, Pásztor Mária. Az Aich-család!? Ismérés név. . .*

Igen, sőt a Haggemacherek is. . . Közülük többen itt nyugszanak. . . Nevük lefordítva szakállaspuska-készítőt jelent, holott molnárok voltak, később a Dreher sörgyáros családba is beházasodtak. A síron Szent Hubert vadászszobra látható. A monda szerint, amikor Hubert vadászat közben egy szarvasra emelte a puskát, annak szarvai között Isten jele, a kereszt jelent meg. Egyébként a család egyik tagját hívták Hubertnek. . . Most pedig kanyarodjunk Vörösmarty és felesége, Csajághy Laura nyughelye felé.

A biciklisek kedvtelve pattannak, mintha nem is temetőben, hanem nyíltszíni szoborparkban kerekednének. Szél rázza az ágakat, de nem komolyan, az október kegyeskedik napfényt is juttatni az előnyös fotókészítés érdekében. A rengeteg mélyén azonban minden év- és napszakban homály uralkodik, gyalogos ember ide aligha teszi lábát. *Jó kis rejtékely. . . Csinos nyaraló. . . A végső nyugalom. . .* Változatos nézőpontok ugyanazon témára; a fák között egy romjaiban is pompás sírkápolna asszisztál az idő múlásához.

E vadromantikus tisztáson Krausz Ida, és fia, Krausz László nyugszik. Életüket viharos korszakok jellemezték, majd sorsukat egy tragédia

pecsételte meg: a frontról hazatérő fiú öngyilkos lett.

A mauzóleumot apja, Krausz Simon bankár állította. . .

Ó, hát semmi sem tökéletes. . . A társaság tagjai eltűnődnek a pénz és más hatalmasságok összefüggésén, valamint azon, hogy a nagy embereket (értsd: férfiakat), miért temették külön a feleségüktől (mert a társadalomnak joga volt kiszakítani őket a család kötelékéből), s hogy temetőben miért látható mégis annyi női akt.

A síremlékek ornamentikájában gyakori allegória a Krisztus-képmás, az angyalfigura vagy más szakrális alak (antik vagy keresztény forrásból), valamint a női testábrázolás. A művészi megfogalmazás szerint az ellenséggel, a halállal szembeni ellenállást vagy a fájdalommentes szép halált szimbolizálja; meghalni, mint egy szép hölgy ölni elaludni. . . Ezt persze férfiak találták ki. . .

Abból, köszönjük, nem kérünk. . . – rikkant a női szakasz, és már ott sincs, robog előre, mintha min-

dig is ők vitték volna a zászlót, a férficsikók pedig kapkodják a fejüket, hogy utolérjék. A csoport nem torpan, a biciklisek elsuhanak *Beketow Mátyás* cirkuszigazgató oroszlanos sírja, *Tóth Imre* földi és égi világ összeütközésére utaló obeliszkje, *Jászai Marinak*, a Nemzeti Színház egy darabkáját magába építő síremléke mellett, arrébb a mini Bazilika látható, *Ganz Ábrahám* síremléke, amelyet maga *Ybl Miklós* tervezett. Azután újból erdős rész következik, ahol az ötvenes években munkásmozgalmi parcellát alakítottak volna ki – de aztán mégsem. *Hja, a természet visszaveszi, ami jár. . .* Újabb gondolatnyi sóhaj az enyészet ligetében. *Hívjuk inkább erdőtemetőnek. . . Németországban több hasonló létezik.* A kirándulás folytatódik, s katonától költőig, aggastyántól bölcsőig végigkísérhető két évszázadnyi történelem. Alkotás, rombolás, szerelem, családság, béke és magasztosulás, katasztrófák és üdvözülés, megannyi élettörténet, amelyben emberek igyekeztek valamit tenni, és halálukban is nyomot hagyni maguk után.